

Кричун А. Ю., слухач магістратури
юридичного факультету
Науковий керівник – Косиченко О. О.,
доцент кафедри економічної
та інформаційної безпеки,
кандидат технічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Не дарма наш вік носить назву «інформаційний», адже він характеризується тим, що життя людини дуже тісно пов'язане з сучасними технологіями, які глибоко інтегрувались в усі можливі сфери життя суспільства. Можна навіть сказати, що люди потрапили в своєрідну залежність від своїх гаджетів: не знайдеться людини, яка в повсякденній діяльності не користувалася б планшетом, комп'ютером або мобільним телефоном. Всі ці технології допомагають оптимізувати діяльність, зекономити час та отримати нові знання. Комп'ютеризація юридичної діяльності – один з напрямів підвищення її ефективності.

Людина – неодмінний суб'єкт юридичної діяльності. Слідчий і суддя, судовий експерт та адвокат, працівники карного розшуку та співробітники інформаційних центрів можуть розглядатися як головні компоненти складно організованих правозастосовних систем (прокуратури, органів юстиції, МВС тощо). Поширення комп'ютерів, як свідчать останні десятиліття, справді «... стимулювало безліч нових ідей про людину як взаємодіючої частини більших систем, про її психологію, про те, як вона навчається, запам'ятовує, приймає рішення...» [1]. Те, що відбувається, являє собою двоєдиний процес: людина вдосконалює комп'ютерні системи, які удосконалюють людину. Удосконалення відносин у людино-машинних системах у сфері юриспруденції – одне з найважливіших завдань сучасної юридичної діяльності.

Юридична професійна діяльність в сучасних умовах життя тісно пов'язана з пошуком, обробкою та використанням правової інформації. Правова інформація на друкованих носіях, юридична література наукового та практичного значення, як і раніше, залишаються у використанні юристів в ролі початкового інформаційного матеріалу для ухвалення правових рішень. Однак життя потребує від юристів знань у сфері інформаційної техніки та технологій пошуку та використання юридичних текстів в електронному вигляді, а також практичних умінь та навичок (компетенцій) їх використання. Персональні комп'ютери та раціональні способи зміни стану інформації

(інформаційні технології) дозволяють юристу швидко знайти та обробити юридичні тексти, передати їх по мережі «Інтернет», отримати відповідь на свої запити, здійснити вибірку даних з деякої сукупності інформації тощо. Крім того, вони дають змогу вирішувати швидко та правильно, а отже найбільш ефективно, правові завдання, що виникають [2].

Для інформаційних технологій загалом є цілком природним те, що вони застарівають і замінюються новими. На сьогодні є декілька технологій, які широко використовуються в сучасній юридичній діяльності.

Першим, і мабуть найбільш значущим, досягненням в ІТ-технологіях в юридичній діяльності, яке беззаперечно змінило життя юристів, є *довідково-правова система* (ДПС).

В 60-70-х роках ХХ століття на Заході у вигляді паперових носіїв накопився величезний слабо структурований інформаційний масив законодавчої інформації (документи внутрішнього, міжнародного права, парламентські матеріали тощо). Приблизно тоді ж у суспільне життя стали проникати комп'ютерні технології. Щораз більший масив правової інформації, яким ставало дедалі складніше керувати та систематизувати, а також щораз більші можливості комп'ютерних технологій спонукали західних юристів звернутись до спеціалістів у сфері ІТ-технологій [3].

На сьогодні, починаючи з 2011 року, почали з'являтися так звані мобільні ДПС. Це ті ДПС, які доступні для роботи з мобільних пристроїв: телефони, планшети тощо. Також на сайтах відповідних ДПС з'являються мобільні версії сайтів із законодавчою базою для більш зручного користування.

Іншим, не менш важливим, досягненням можна вважати впровадження майже у всі види юридичної діяльності *автоматизованих інформаційних систем* (АІС). АІС успішно впроваджуються в процеси інформатизації різних сфер державного та муніципального управління, систем судочинства, правоохоронної ті експертної діяльності тощо [3].

Відповідно, третім та четвертим досягненням ІТ-технологій, що змінили життя юридичної спільноти, стали *електронний документ* (ЕД), *електронний документообіг* (ЕДО) та *електронний підпис* (ЕП).

ЕД, ЕДО та ЕП можуть бути в процесуальному провадженні у вигляді двох форм: 1) форма електронних доказів; 2) форма електронної системи оцінки доказів. В першому випадку електронні докази (відео-, аудіозаписи, SMS-повідомлення тощо) являють собою традиційні докази, які мають сліди правопорушення. У другому випадку ЕДО та ЕП спільно являють собою елементи інформаційної безпеки під час захисту персональних даних, що містять в собі комерційну або іншу таємницю [3].

Окрім вищевказаних, є також інші ІТ-технології, що можуть використовуватись в юридичній діяльності, серед яких: деякі технічні прилади (засоби аудіо- та відеозапису, мультимедійні смартфони, планшетні ПК тощо), правові портали, електронне правосуддя, доступ до інших

інтегрованих баз даних офіційної правової інформації, можливість використання як докази цифрової інформації, отриманої реєструючими приладами, працюючими в автоматичному режимі.

Одним із нововведень сьогодення, у зв'язку з епідеміологічною ситуацією у світі, вважають проведення допитів, судових засідань тощо в режимі відеоконференції. Цей вид ІТ-технологій застосовують не лише за умови хвороби будь-якого з учасників справи або під час розгляду справ, де фізична зустріч підозрюваного та потерпілого є небажаною, але й також в міжнародних судах під час вирішення питань між громадянами різних країн.

Однак, на жаль, жодна з вищевказаних технологій ні на крок не наближає юристів до автоматизації творчої та експертної юриспруденції. Вони, безумовно, полегшують роботу юриста, але лише у питаннях пошуку інформації, а не в її інтелектуальній обробці з погляду юридичної логіки.

Протягом багатьох років вивчається питання полегшення роботи юриста завдяки штучному інтелекту, який буде вирішувати більшість стандартних питань автоматично. Один із напрямів використання штучного інтелекту в юриспруденції – це оцінка ймовірності результатів справи. Для цього роботизованій техніці необхідно ознайомитися з фабулою справи, вивчити відповідне законодавство, проаналізувати попередню судову практику. Нова технологія, розроблена вченими Університетського коледжу Лондона, чітко передбачила 79 % рішень Європейського суду з прав людини [4].

Резюмуючи, можна сказати, що інформаційні технології відіграють величезну роль сучасної юридичної діяльності. Завдяки інформаційним технологіям вдалося домогтися прискорення ухвалення юридичних рішень, удосконалено процес пошуку та систематизації доказів, а юристи отримали можливість у будь-який момент знайти всі необхідні відомості щодо актуальних законів та правових актів.

Звичайно, нові технології змінюють світ на краще, можуть оптимізувати роботу юриста, дають простір професійного розвитку. Проте штучний інтелект ніколи не зможе замінити професії, де необхідний творчий підхід та певні моральні аспекти, притаманні лише людині.

Бібліографічні посилання

1. Бирюков Б. В. Кибернетика и методология науки. Москва, 2004. С. 243.
2. Комп'ютерні технології «мультимедіа» в юриспруденції. URL: https://studbooks.net/1152435/pravo/kompyuternye_tehnologii_multimedia_v_yurisprudentsii (дата звернення: 01.11.2021).
3. Драпезо Р. Г., Сергеев О. Д., Жариков Е. В., Лященко И. В., Быданцев Н. А. Краткий обзор ИТ-технологий, используемых в юридической деятельности. *Вестник Кемеровского государственного университета*. 2013. № 1 (53). С. 306–312.
4. Жаркынбеков М. Искусственный интеллект в юриспруденции. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=36647699&pos=3;-52#pos=3;-52 (дата звернення: 01.11.2021).